

Fjärde roten, tomt 16

Kvarteret Värnamo

Sextonde roten 1637–57	Drottninggatans s. sida Ö. Hamnen – Ö. vallen
Åttonde roten 1657–70	4.16, 4.17 (samband m. 3.73 och 3.74), 4.18: Drottninggatan 43

Anders Börgesson R16 4.16

1637, 1639: 3 mtl, 1640: 4 mtl

Anders Börgesson var troligen identisk med *Anders i Går(d)shult*, som 1638 svarade för 3 mtl på samma plats i längden

1641, 1645: 4 mtl, 1642–43 5 mtl, 1644, 1646–48: 3 mtl

Bengt Börgesson i Gåshult.

Han omtalas så sent som den 4.11.1669, då ”Bengt Börgesson i Gårdshults tomt vid östra hamnen, nordan i staden” berättas vara såld till *Carl Torsson* för 340 rdr av *Johan Gustafsson Örnevinge*. Han var skyldig *Tore Brask*. Det bör vara han, som omtalas vid Vättle häradsting den 19.6.1663, där det säges, att borgaren i Göteborg Bengt Börgesson hade köpt bräder av *Johan Gustafsson Örnevinge*.

242 ½ Anders Håkansson byggnadsskrivare R16

1649–53: 2 mtl, 1666–70–73 dottern 1674–75, arvingarna 1676–79

4.10.1665 omtalas Anders Håkansson i underrätten som värderingsman för *Adam Herweghs* till *Lars Andersson* uthyrda hus. I en skrivelse till magistraten den 13.4.1671 (EIIa:3) berättade han, att han hade varit byggnadsskrivare i över 19 år. Ett halvt års lön resterade honom för 1670. Sedan hade han fått order, att uppgöra längd över mulbetespenningarna och utkräva dem av borgerskapet. Hans vackra hus och gård samt mera av hans fattiga egendom lades i aska i vådelden. Nu stod han i gäld och skuld för sina återuppbyggda hus.

Enligt resolutionsboken den 31.7.1671 förmådde ordinarie byggnadsskrivaren Anders Håkansson för sin ålderdoms skull inte förrätta sitt ordinarie mätareämbete.

Den 3.9.1672 anhöll Anders Håkanssons änka om att få hålla dräng i saltmålandet. Ett par dagar senare, den sjunde september, ansökte *Måns Andersson* om tjänsten efter stadsmätaren och famnmätaren Anders Håkansson, som ”för kort tid sedan” i herranom saligen avsomnat. Rätten resolverade den 25 september, att *Lars Helgesson* skulle få bli saltmätare i Anders Håkanssons ställe. Änkan och barnen skulle under nådeåret erhålla hälften av förtjänsten. Anders Håkanssons dotter *hustru Catharinas* skrift angående arvsförflyttningen upplästes den 22.11.1672.

Nils Torsson skräddare 4.16

1680–1710, ej bebyggd 1681

Den 4.7.1684 uppvisade *Margareta Smith* en obligation, daterad 12.6.1679 och utgiven av Nils Töresson skräddares ”nuvarande” hustru. Hon fordrade 50 rdr kapital och 20 rdr förskrivet och förfallet intresse av skräddaren, som tillträtt och bebodde sin hustrus gård, som Margareta hade i underpant. Nils Töresson förnekade skulden.

Samma Margareta Smith krävde vid kämnärsrätten 1684 också *Anders Böker Dahlbo* på hushyra. Denne tillstod sig ha uppsagts från gården efter misommar men ha fått ett löfte att få stanna i gården till påsk instundande år. Parterna förliktes omsider på så sätt, att Anders Böker Dahlbo skulle få stanna på kärandens nattstuga över vintern njuta boden och få koka i köket. I gengäld skulle han betala den utfästa hushyran. – Det är t.v. okänt vem denna Margareta var och var hennes gård var belägen.

Tillsammans med *Claes Becker* utsågs Nils Töresson skräddare att värdera *Hans Hanssons* tennfat. Nils Töresson pantsatte den 11.4.1704 hus och gård på Drottninggatan till ämbetslådan för en skuld på 105 d smt.

Comment [ÖD1]: ej i registret

Hos Nils Töresson bodde 1710 *Gunne Ohlsson*, ”gesäll i banen”. Den 3.5.1716 övertog Nils Töresson skräddares hustru *Kerstin Persdotter Lars Olsson timmermans hustru Karin Larsdotters* stolrum. Nästa år talar skattelängden om Nils Töressons änka, gammal och fattig. Hos henne bodde 1720 *skräddaren Jonas Ahlberg*. Före 1722 hann hon gifta om sig med *skeppstimmermannen Olof Andersson Bruhn*,

som står på ankans plats i tomtöreslängden 1722.

Borgaren Olof Bruhn pantsatte 6.3.1730 sitt hus och gård till *hustru Britta Wohlfarts* arvingar. Skuldseideln på 60 d smt hade daterats den 8.9.1715 och utstälts av Olof Bruhns företrädare i äktenskapet Nils Töresson. 1734 bodde hos Olof Bruhn *båtekarlen Nils Ramstedts fattiga änka*. Kerstin Persdotter (redan ”gammal” 1717) efterlevde även Olof Andersson Bruhn, som i lönelängden 1641 kallas gammal och sjuklig. Där bodde då också *fällberedaren Johan Smitt*. Bouppteckning efter Olaus Smitt uppgjordes 16.7.1741. Han efterlämnade 166 daler 13 öre smt, därav hus och gård på Drottninggatan mellan handlaren Johan Berg i väster och smedsmästare Helge Borg i öster, värt 240 daler.

I fortsättningen blir gården bageri:

Bagaremästare Anders Sundgren,

död 11.11.1769 ägde gården 1745. Han hade fått burskap som bagaremästare 14.11.1719. Han första hustru *Annika Ahlgren* (bou. 7.11.1740) var dotter till *bagare Jöns Svensson Ahlgren*, vars gård 2.23 han övertog omkring 1720 men efter branden 1721 kunde han icke behålla den avbrända tomten, som utauktionerades 1723. 1745 omtalas han som ägare av 2.21 (del av det s.k. Meyerska huset, kv. Varuhuset, hörnet av Kungsgatan – Korsgatan), vilket han ägde ännu vid sin död Bouppteckning 9.1.1770 visar en behållning på 6 970 d smt: utom gården vid Kungsgatan ett tobaksplantage utom Kungsporten).

Anders Sundgren hann med ett par äktenskap till. Den 25.11.1740 gifte han sig med (1707 avlidne) *knivsmiden Gabriel Hillebrands* dotter *Elisabeth* (döpt 13.9.1699). Han efterlevdes av *Catharina Aspendahl*, som antagligen var dotter till *överskulden Olof Aspendahl*. (Se Berg II:9–10, s. 431 och Gbg hj II:57 och II:64)

I april 1768 berättas det i årshandlingarna (EIIb:127) att *Daniel Klint* hade vägt brödet hos bagaren mäster Anders Sundgren. Han hade då funnit, att det skrädda rågmjölskakebrödet inte hade

uppgått till högre lodantal än 18 lod (ett lod = 13.28 gram, 18 lod alltså litet över 239 gram) i stället för stadgade 24 lod (nära 319 gram). Det borde efter taxan kosta ”tu öre smt”. Det oskrädda kakebrödet för ”tu öre smt” hade inte vägt mer än ett skålpund och ett lod (33 lod) i stället för trettiofem lod. Klint hade beslagtagit 50 kakor av det förra och 25 kakor av det senare slaget.

Med Annika Ahlgren hade Anders Sundgren en dotter Sara, första gången gift med

bagaremästare Torkel Möller,

som fick burskap 14.4.1743. Det var tydligen för dottern och mågen, som Anders Sundgren köpt denna gård 4.16 i kvarteret Värnamo. Torkel Möller hade 1753 gesällerna *Nils Almroth* och *Jacob Bruhn* och omtalas som ägare 1755 av gården, som vid bouppteckningen efter honom 15.9.1757 anges vara inköpt för 1 800 daler men värderad till 2 000 daler, eftersom en ny byggnad hade uppsatts i bakgården. Tillgångarna var 3 675 d smt men skulderna till 6 772 daler.

Bagarmästarna Anders Sundgren och Torkel Möller vände sig i kämnärsrätten den 16.6.1752 mot *läregossarna Gunnar Jonsson* och *Anders Flodin*, som i fjorton dagars tid hållit sig borta från sin tjänst. Läregossarna borde ersätta dem med 1 d smt om dagen och dessutom betala omkostnaderna för en resa till Varberg och tre dagars underhåll för stadsbetjänarna och ytterligare pengar för färd vidare till Falkenberg etc.

Sara Sundgren ägde som änka gården 1760 och hade då gesällerna *Johan Samuel Röhl* och *Christian Salomonsson*. Hon gifte om sig med

bagaren Johannes Jansson

som betalade tomtöret 1765. Den 22.10.1769 begärde *Thomas Anderssons* änka *Johanna* född *Schröder* (EIIb:118) in-teckning i madame Sara Möllers och hennes man bagaren Johannes Jeanssons fasta egendom. De var skyldiga henne 600 d smt.

Bagaren Anders Sundgren skrev den 4.7.1768 (EIIb:130) att han med bestörtning hade erfarit, att hans måg *Johan Jeansson* mot all billighet använt en testamentarisk förskrivning på 3 000 d smt till att söka in-teckning i hans fasta egendom. Han berättar då, att en annan måg till honom var *juveleraren Palm* i Karlstad och att han hade sonen *Johannes Sundgren* (burskap som bagare 10.6.1763, 1775 bosatt 6.49, cession 1777. G. *Catarina Åberg*, död 20.12.1773).

Enligt en revers den 1.7.1769 på 1 000 d smt med 6% ränta begärde änke- och pupillkassan den 11.10.1769 in-teckning i Joh. Jeanssons och Sara Sundgrens hus och gård på Drottninggatan.

Den 10 december samma år fick bagaren *Johan Jeansson* av hovrätten rätt till in-teckning i sin svärfader Anders Sundgrens så väl inne som utom staden belägna egendom för Sundgrens den 18.8.1760 utgivna skuldsedel på 3 000 d smt. Göteborgs rådhusrätt hade den 11.7.1769 avslagit *Johan Jeanssons* ansökan om denna in-teckning (EIIb:137).

Torkel Möllers och Sara Sundgrens son

bagaremästare Olaus Möller,

född c:a 1748, död 11.3.1780, fick burskap 11.3.1774. Han står som ägare i tomtöreslängden 1775. Han och hans *hustru Anna Christina Wärling* pantsatte den 1.10.1773 för lån på 3 000 d smt deras på Drottninggatan belägna hus och gård till *friherrinnorna, fröknarna Maja och Eva von Köhler*. Enligt bouppteckningen den 13.6.1780 efterlämnade han hus och gård på Drottninggatan mellan klensmeden *Berg* i öster och handlanden *Sven Brandt* i väster, med bageri, värt 641 rdr specie.

Vågmästaren vid Ostindiska Magasinet Johan Gillerstedt

var ägare 1785. Tomtöreslängden 1800 talar om inspektoren Gillerstedts ödetomt. Ödetomterna 4.16–18 tillhörde 1807 *handelsmannen Christian Liedbeck*.